

REGIONALE INDELINGEN VAN BIOLOGISCHE BEDRIJVEN EN CONSUMENTENBESTEDINGEN*Johan Bakker*

In welk deel van Nederland zitten de biologische land- en tuinbouwbedrijven, waar zitten de biologische verwerkende bedrijven en waar zitten de consumenten van biologische producten? In de beleidsnota Biologische Landbouw 2005-2007 noemt de overheid de regionale aanpak als een van de speerpunten van het stimuleringsbeleid 2005-2007. Dit artikel gaat in op de huidige regionale verdeling van de biologische primaire productie, de biologisch verwerkende bedrijven en de biologische consumentenbestedingen.

Regionale verdeling primaire productie

Per 1 januari 2005 bewerken de gecertificeerde biologische land- en tuinbouwbedrijven 48.155 ha landbouwgrond. Dit is 2,5% van de totale landbouwgrond in Nederland. Tabel 1 geeft aan hoe deze hectaren verdeeld zijn over de diverse provincies en productcategorieën.

Tabel 1 Verdeling van het areaal biologische land- en tuinbouw over provincies en productcategorieën (ha) en procentuele aandeel in de totale land- en tuinbouw, per 1 januari 2005

Provincie	AGF a)	Graan b)	Grasland en voedergewassen	Overig c)	Totaal	Aandeel in totaal (%)
Groningen	175	413	2.671	655	3.914	2,4
Friesland	279	178	4.078	817	5.352	2,3
Drente	72	451	2.904	287	3.714	2,4
Overijssel	97	482	3.075	1.962	5.616	2,6
Gelderland	416	959	4.211	641	6.227	2,5
Noord Holland	250	169	3.602	257	4.278	3,2
Zuid Holland	439	161	1.779	79	2.458	1,8
Flevoland	3.613	1.581	1.566	1.050	7.810	8,6
Utrecht	80	128	1.571	55	1.834	2,6
Noord Brabant	661	424	3.424	400	4.909	1,9
Zeeland	549	258	200	70	1.077	0,9
Limburg	133	130	575	128	966	0,9
Totaal	6.764	5.334	29.656	6.401	48.155	2,5

Bron: Stichting Skal, bewerking LEI.

a) Aardappelen, groente (glas en vollegrond) en fruit; b) Graan en noten; c) Braakland, natuurbeheer en sierteelt (glas en opengrond).

Niet alleen het grootste aandeel (8,6%), maar ook de meeste hectaren biologische land- en tuinbouw, bijna 8.000 ha, zijn gelegen in de provincie Flevoland. Meer dan de helft van de biologisch geproduceerde AGF komt uit deze provincie. De productcategorie AGF bestaat uit een breed scala aan rooivuchten als aardappelen en vollegrondsgroenten, ook voor de productie van conserven. Ruim 60% van het totale biologisch beteelde areaal bestaat uit grasland en voedergewassen. Op de bedrijven waar die gewassen geteeld worden, vindt voornamelijk melkveehouderij plaats, maar komt ook andere veehouderij voor. De provincies Gelderland en Friesland zijn daarin, met beide ruim 4.000 ha, de hoofdrolspelers. De biologische primaire productie vindt plaats op 1.383 bedrijven. Hiervan zijn 193 bedrijven ook gecertificeerd om productverwerking (bijvoorbeeld kaasmakerij) toe te passen.

Regionale verdeling verwerkende bedrijven

Naast de eerder genoemde primaire bedrijven die (eigen) biologische producten verwerken, zijn er per 1 januari 2005 in Nederland nog 833 verwerkende bedrijven gecertificeerd bij Stichting Skal. Van deze bedrijven richten 657 zich puur op de verwerking van biologische producten. De overige 176 bedrijven importeren biologische producten. Het merendeel van deze bedrijven (132) houdt zich daarnaast ook nog bezig met de verwerking van de geïmporteerde goederen. Alleen een relatief kleine groep, 40 bedrijven, heeft het importeren van biologische goederen als enige taak (tabel 2). Van de 176 importerende bedrijven zijn er 95 gelegen in de provincies Zuid-Holland en Noord-Holland. Omdat beide provincies een havengebied hebben, is gekeken naar de vestigingsplaats van deze bedrijven. In de provincie Zuid-Holland is 46% van deze bedrijven gelegen in de directe omtrek van de Rotterdamse haven. In Noord-Holland ligt één op de drie importerende bedrijven in Amsterdam.

Tabel 2 Verdeling van de biologische verwerkende en importerende bedrijven over de provincies, per 1 januari 2005 (aantal bedrijven)

Provincie	Aantal bedrijven	Verwerking	Import en verwerking	Import
Groningen	27	26	1	0
Friesland	52	47	5	0
Drente	18	16	1	1
Overijssel	41	35	6	0
Gelderland	125	103	19	3
Noord-Holland	139	115	20	4
Zuid-Holland	174	103	46	25
Flevoland	39	33	5	1
Utrecht	40	31	7	2
Noord-Brabant	112	95	14	3
Zeeland	33	25	7	1
Limburg	33	28	5	0
Totaal	833	657	136	40

Regionale verdeling consumentenbestedingen

Per 1 januari 2005 besteedt de consument 1,8% van zijn voedingsmiddeluitgaven aan biologische producten. Het gaat daarbij om biologische producten verkrijgbaar in supermarkten, speciaalzaken en andere verkoopkanalen, zoals boerenmarkten, internet en huisverkoop. Van deze consumentenbestedingen is een procentuele verdeling gemaakt over vijf districten (tabel 3). De eerste kolom in tabel 3, 'Totaal NL', beschrijft de spreiding van consumentenbestedingen voor alle voedingsmiddelen over de vijf districten. Van de bestedingen aan alle voedingsmiddelen is 17,3% gerealiseerd in District 1, de drie grote steden in de Randstad (Amsterdam, Rotterdam, Den Haag). De tweede kolom, 'Totaal EKO', toont de spreiding van de consumentenbestedingen voor biologische voedingsmiddelen. Van de bestedingen aan biologische voedingsmiddelen is 19,3% eveneens gerealiseerd in de drie grote steden in de Randstad. Relatief gezien wordt in District 1 dus meer omzet aan biologische producten gemaakt dan wat op basis van de normale spreiding verwacht zou mogen worden. In District 2 wordt zowel aan alle als aan biologische voedingmiddelen relatief gezien het meest besteed. Van de bestedingen aan alle voedingsmiddelen en van die aan biologische voedingsmiddelen wordt respectievelijk 29,1 en 36,2% gerealiseerd in West-Nederland. De overige kolommen geven de spreiding van consumentenbestedingen, specifiek voor de genoemde productcategorieën, weer. Over heel Nederland gezien kan er geen voorkeur voor een bepaalde biologische productcategorie geconstateerd worden. De vijf districten lijken hun consumentenuitgaven voor biologische producten verschillend te verdelen. Zo wordt er in de drie steden in de Randstad en in Zuid-Nederland bijvoorbeeld relatief gezien veel aan biologische eieren besteed. In Noord- en Oost-Nederland is dat juist

weer relatief weinig. In deze twee districten wordt relatief meer geld uitgeven aan respectievelijk biologisch brood en biologisch vlees en zuivel.

Tabel 3 Verdeling van consumentenbestedingen aan biologische producten over vijf districten, per 1 januari 2005 (in procenten)

	Totaal NL	Totaal EKO	EKO Zuivel	EKO AGF	EKO Vlees	EKO Brood	EKO Eieren
District 1 (3 steden in de Randstad)	17,3	19,3	18,8	20,3	18,7	17,1	28,5
District 2 (Overig West-Nederland)	29,1	36,2	37,3	35,2	36,7	30,7	35,3
District 3 (Noord-Nederland)	10,9	12,1	14,3	14,5	6,8	21,4	7,5
District 4 (Oost-Nederland)	19,9	14,9	18,2	12,0	18,2	11,5	7,0
District 5 (Zuid-Nederland)	22,8	17,5	11,5	18,0	19,5	19,4	21,7
Totaal	100	100	100	100	100	100	100

Bron: Gfk Consumer panel.

Conclusies

De provincie Flevoland is met 8,3% biologische landbouw de eerste provincie die de doelstellingen van de overheid (10% in 2010) in zicht heeft. Ze loopt hiermee voorsnog ver voor op de rest van Nederland. De eerstvolgende provincies zijn Overijssel en Utrecht met beide 2,6%. Biologische verwerkende bedrijven zijn het best vertegenwoordigd in West-Nederland. De provincies Noord- en Zuid-Holland hebben de meeste verwerkende én importerende bedrijven van biologische producten. Het aandeel consumentenbestedingen aan biologische producten in West-Nederland (District 1 en 2 in tabel 3) is relatief gezien groter dan dat van de totale bestedingen aan voedingsmiddelen.

Meer informatie:

EKO-Monitor jaarrapport, www.biologica.nl/eko-monitor